

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2017. december 14.
(OR. en)

15785/17

RECH 420
COMPET 874
ATO 54
IND 379
MI 963
EDUC 455
TELECOM 366
ENER 515
ENV 1071
REGIO 126
AGRI 706
TRANS 562
SAN 464
ESPACE 65

FEDŐLAP

Küldi:	az Európai Bizottság főtitkára részéről Jordi AYET PUIGARNAU igazgató
Az átvétel dátuma:	2017. december 13.
Címzett:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, az Európai Unió Tanácsának főtitkára
Biz. dok. sz.:	COM(2017) 762 final
Tárgy:	A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK Éves jelentés az Európai Unió 2016. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről és a „Horizont 2020” keretprogram 2016. évi nyomon követéséről

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a COM(2017) 762 final számú dokumentumot.

Melléklet: COM(2017) 762 final

Brüsszel, 2017.12.13.
COM(2017) 762 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

**Éves jelentés az Európai Unió 2016. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről
és a „Horizont 2020” keretprogram 2016. évi nyomon követéséről**

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

Éves jelentés az Európai Unió 2016. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről és a „Horizont 2020” keretprogram 2016. évi nyomon követéséről

1. A KUTATÁSI ÉS TECHNOLÓGIAFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉGRŐL SZÓLÓ ÉVES JELENTÉS HÁTTERE

Az Európai Unió (EU) kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről szóló éves jelentés az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 190. cikke alapján készül, és az eredmények terjesztésére is ez alapján kerül sor. A jelentés célja, hogy rövid, nem teljes körű áttekintést adjon a tárgyév főbb intézkedéseiről.

Miután a Tanács 2017. május 30-án felkérte a Bizottságot a jelentéstételi stratégiája hatékonyabbá tételére, ez a jelentés a „Horizont 2020” keretprogram nyomon követésével kapcsolatos éves adatokat tartalmazza a „Horizont 2020” keretprogram keretében 2016-ban lezárult felhívások vonatkozásában. 2017. november 9. óta a „Horizont 2020” keretprogrammal kapcsolatos további részletes nyomonkövetési adatok nyilvánosan hozzáférhetők a „Horizont 2020” keretprogram irányítópultján¹.

2. A TÁGABB POLITIKAI KONTEXTUS 2016-BAN

2016-ban a Bizottság második éve működött Juncker elnök vezetésével. Megbízatása kezdetén Juncker elnök úgy nyilatkozott, hogy ez új kezdet lesz Európa számára, és meghirdette a munkahelyteremtés, a növekedés, a méltányosság és a demokratikus változás programját, amely tíz politikai prioritásra összpontosít.

A Bizottság 315 milliárd EUR költségvetésű európai beruházási terve és az Európai Stratégiai Beruházási Alap (ESBA) további eredményeket hozott. Az Alap már működött, és minőségi beruházásokat biztosított az európai gazdaság további fellendítése érdekében, többek között a kutatás és az innováció terén, az innovatív kis- és középvállalkozások és a közepes piaci tőkeértékű kisebb cégek részére.

Az év folyamán a Bizottság néhány kulcsfontosságú kezdeményezése, például az energiaunió, a digitális egységes piac, a tőkepiaci unió, az európai biztonsági stratégia és az európai migrációs stratégia új szakaszba érkezett. Most minden korábbinál nagyobb szükség van arra, hogy az Európai Unió releváns legyen a polgárai számára, és kapcsolatban álljon velük. Juncker elnök szerint szorosabb kapcsolatra van szükség a szakpolitikák, a határozatok és a stratégiák között.

Az éghajlatváltozásról szóló párizsi konferencia (COP21) folytatásaként az Európai Bizottság a nagyszabású „Tiszta energia minden európainak” csomag – és benne a tiszta energiákkal kapcsolatos innováció felgyorsításáról szóló közlemény – elfogadásával megkezdte az Európai Unió energetikai és éghajlat-politikai kötelezettségvállalásainak teljesítését. Az említett közlemény átfogó szakpolitikai intézkedéseket körvonalaz annak érdekében, hogy a tiszta energiával kapcsolatos kutatásba és innovációba való befektetések fokozása és a szereplők minden szinten történő mobilizálása révén elősegítse az innovatív tisztaenergia-technológiák és szolgáltatások piaci felhasználását, és ezáltal felgyorsuljon a versenyképes, karbonszegény európai gazdaságra való áttérés. Emellett az egész Európai

¹ <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/projectresults/index.html>.

Unió nevében elkötelezte magát a COP21 konferencián indított „Innovációs küldetés” nemzetközi kezdeményezés mellett, amely fel kívánja gyorsítani a tiszta energiával kapcsolatos állami és magánszektorbeli innovációt és a források felhasználását az éghajlatváltozással kapcsolatos problémák megoldása érdekében.

3. SZAKPOLITIKAI KERET

A tárgyév során további részletek kerültek kidolgozásra Carlos Moedas, a kutatásért, az innovációért és a tudományért felelős biztos stratégiai prioritásai – a nyitott innováció, a nyitott tudomány és a világ előtti nyitottság – kapcsán.

A nyitott tudomány egyik fő eleme az európai tudományosadat-felhő létrehozása. Az Európai Bizottság az adatforradalomban rejlő lehetőségek kiaknázása érdekében 2016-ban megkezdte e kezdeményezés különböző elemeinek végrehajtását. A tudományosadat-felhő biztosítani fogja az európai tudomány, ipar és hatóságok számára a világszínvonalú digitális infrastruktúrát, amelynek segítségével az Európai Unióban bármely tudós és mérnök számára elérhető közelségbe kerülnek a legmodernebb számítási és adattárolási kapacitások.

2016 folyamán a tudományos tanácsadók magas szintű munkacsoportja (tudományos tanácsadási mechanizmus) elfogadta „A könnyűgépjárművek valós szén-dioxid-kibocsátása és a laboratóriumi vizsgálatok közötti különbségek felszámolása” című tudományos véleményét, jelentős haladást ért el a „Kiberbiztonság az európai digitális egységes piacon” című tudományos vélemény és az „Új technikák a mezőgazdasági biotechnológiában” című magyarázó feljegyzés kidolgozása terén, továbbá megkezdte „Az óceánokból származó táplálék” című tudományos vélemény kidolgozását. A magas szintű munkacsoport 2016 folyamán egyre szorosabb munkakapcsolatba került a nemrég létrehozott, tudományos szakpolitikai tanácsadással foglalkozó európai akadémiai konzorciummal (SAPEA – Science Advice for Policy by European Academies; a szervezet támogatásban részesül a „Horizont 2020” keretprogramból), amely több mint 40 európai ország több mint 100 akadémiáján és tudós társaságában dolgozó, kiemelkedő tudású és szakértelmű szakembereket tömörít.

Az úttörő és piacteremtő innovációk létrehozására és felfuttatására irányuló európai képesség fokozása érdekében 2016. február 16. és április 29. között pályázat kiírására került sor az Európai Innovációs Tanács lehetséges létrehozásával kapcsolatos ötletek beküldésére. A Bizottság emellett különleges bejelentést tett az innovátorok olyan magas szintű munkacsoportjának létrehozásával kapcsolatban, amely szakértő tanáccsal látja el az Európai Bizottságot az Európai Innovációs Tanács létrehozása és fejlesztése során, hogy az úttörő és piacteremtő innovációk terén fokozzák az Európai Unió képességeit. A bejelentést követően a közel 500 jelentkezőből kiválasztásra került egy 15 tagú csoport, amely 2017. január 1-jén megkezdte működését. Az Európai Innovációs Tanács létrehozása kulcsfontosságú intézkedés a Bizottság által indított, az induló és a növekvő innovatív vállalkozásokat érintő kezdeményezésben annak érdekében, hogy minden lehetőséget megadjanak Európa sok innovatív vállalkozásának arra, hogy világszintű vezető szerepre tegyen szert. A „Horizont 2020” keretprogram keretében megvalósuló kísérleti intézkedések kidolgozására már 2016-ban sor került a külső érdekelt felek és az érintett bizottsági szolgálatok részvételével.

Az Európai Innovációs és Technológiai Intézet (EIT) 2016-ban új tudományos és innovációs társulást nevezett ki (EIT Food), amely az európai élelmezési rendszer átalakítására, a fogyasztói bizalom növelésére és a globális egészség javítására törekedve támogatja az innovatív és gazdaságilag fenntartható kezdeményezéseket.

2016-ban elindult egy körforgásos gazdasággal kapcsolatos kísérleti fellépés, hogy az érdekeltekkel és a hatóságokkal kötött megállapodások révén segítséget nyújtsanak a

szabályozási akadályokkal szembesülő különféle innovátoroknak². Az Európai Bizottság új kísérleti programjaként innovációs egyezségekre került sor annak érdekében, hogy támogassák a környezetvédelmi problémákra adott ígéretes megoldásokkal rendelkező innovátorokat a szabályozási akadályok leküzdésében és az ötleteik piaci érvényesülésében.

2016 februárjában a Bizottság nyilvános konzultációt kezdeményezett egy új, a mediterrán térségbeli fenntartható élelmiszer-termeléssel és a hatékonyabb vízgazdálkodással kapcsolatos kutatási és innovációs kezdeményezésről, amely a PRIMA nevet kapta (Partnership for Research and Innovation in the Mediterranean Area – Kutatási és Innovációs Partnerség a Mediterrán Térségben). 2016 októberében a Bizottság a Szerződés (EUMSZ) 185. cikke alapján elfogadta a PRIMA kezdeményezésre vonatkozó jogalkotási javaslatot, amelyet a jogalkotó 2017-ben jóváhagyott. Ez a lépés az ezen az Európai Unióval szomszédos területen a közelmúltban történt események tükrében is fontos mérföldkőnek számít.

2016 júniusában a Bizottság az Európai Unió nevében csatlakozott a COP21 konferencián indított „Innovációs küldetés” kezdeményezéshez. Ez a kezdeményezés azzal a céllal egyesíti a legnagyobb globális gazdaságokat, hogy megerősödjön a kutatási és innovációs projektek koordinációja a tisztaenergia-technológiák terén. Minden tag vállalta, hogy a következő öt évben megkészszerzi a tiszta energiával kapcsolatos kutatási és innovációs célú kormányzati beruházásait. 2016 novemberében a stratégiai energiatechnológiai tervvel foglalkozó pozsonyi konferenciához kapcsolódóan megjelent a stratégiai energiatechnológiai tervvel kapcsolatos 2016. évi eredményjelentés³. A jelentés ismertette a főbb technológiákra vonatkozó célkitűzéseket, amelyek a tagállamokkal, a stratégiai energiatechnológiai tervben érintett egyéb európai országokkal, valamint a kutatásban és innovációban érdekelt felekkel együttműködésben és az említett szereplők támogatásával kerültek meghatározásra. A célkitűzések a legfontosabb karbonszegény technológiák költségeinek csökkentésére és a teljesítményük javítására összpontosítanak. A következő lépés az adott technológiai területek vonatkozásában olyan végrehajtási tervek összeállítása, amelyek azonosítják a stratégiai energiatechnológiai tervben érdekelt szereplők célkitűzéseinek megvalósításához hozzájáruló, 2017-ben kidolgozandó konkrét tevékenységeket/projekteket.

Az Európai Bizottság folytatta a „science4refugees” (a tudomány a menekültek szolgálatában) kezdeményezést a menedékkérő és menekült tudósok és kutatók érdekében, hogy a tudományos háttérrel rendelkező menekültek, illetve menedékkérők és a magukat önkéntesen „menekülteket fogadó szervezeteknek” nyilvánító tudományos intézmények egymásra találhassanak.

2016-ban az Európai Kutatási Tanács (EKT) újabb ösztöndíjasa kapott Nobel-díjat. A hollandiai University of Groningen egyetemen tanító Ben Ferringa professzor 2016-ban – az egy-egy egyéni MSCA-ösztöndíjat felügyelő – Sir J. Fraser Stoddarttal és Jean-Pierre Sauvage-zsal megosztva kémiai Nobel-díjat kapott „*a molekuláris gépek tervezéséért és szintéziséért*”. Ferringa professzor először 2008-ban, majd másodjára 2015-ben kapta meg a tapasztalt kutatóknak szóló EKT-ösztöndíjat, hogy a molekuláris motorok területén kiterjessze a tudomány határait. Ő az Európai Kutatási Tanács hatodik olyan ösztöndíjasa, aki Nobel-díjat kapott. Korábban az MSCA COFUND projekt vezető tudósa volt. Emellett 7 személy már Nobel-díjas volt, amikor EKT-ösztöndíjban részesült, így ezzel 13-ra nőtt

²http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-investment/circular-economy/docs/communication-action-plan-forcircular-economy_en.pdf

³ https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/set-plan_progress_2016.pdf

azoknak a Nobel-díjasoknak a száma, akiket az EKT a megalakulása óta eltelt 10 évben támogatott.

2016 októberében a Bizottság javaslatot tett egy új űrstratégiára Európa számára. Ez a kezdeményezés a legutóbbi Bizottság 10 legfontosabb kezdeményezése közé tartozik. Ez a stratégia különböző felhívások révén szorosan kapcsolódni fog a „Horizont 2020” keretprogramhoz.

⁴2016-ban a gazdaságpolitikai koordináció európai szemesztere keretében a kutatás és az innováció kérdéseivel kapcsolatban több országspecifikus ajánlás⁴ is elfogadásra került. Az ERAC (az Európai Kutatási Térséggel és Innovációval Foglalkozó Bizottság), a SFIC (a nemzetközi tudományos és technológiai együttműködés stratégiai fóruma) és a GPC (a közös programozással foglalkozó magas szintű munkacsoport) a „Horizont 2020” keretprogram időközi értékelésével és a következő kutatási és innovációs keretprogrammal kapcsolatos állásfoglalásán dolgozott.

A „Horizont 2020” keretprogram szakpolitika-támogató eszköze, amely 2015 márciusában került bevezetésre, sikeresen működött tovább olyan új eszközként, amely a tagállamoknak és a „Horizont 2020” keretprogramhoz társult országoknak gyakorlati támogatást nyújt a kutatási és innovációs beruházásaik minőségét javító reformok megtervezéséhez, megvalósításához és értékeléséhez. Végezetül, a kutatási és innovációs beruházások hatásának mérése érdekében, különösen az új kutatási és innovációs keretprogramra való tekintettel, sor került az értékelési módszerek megerősítésére szolgáló munkára.

4. A „HORIZONT 2020” KERETPROGRAM VÉGREHAJTÁSA

A 2016–2017. évi második kétéves munkaprogram révén a „Horizont 2020” keretprogram összhangban van a Bizottság szakpolitikai menetrendjével, különösen olyan prioritásokkal, mint a digitális egységes piac, az energiaunió, a körforgásos gazdaság és az Európai Stratégiai Beruházási Alap (ESBA). Az év során 7,7 milliárd EUR értékben került sor pályázati felhívások kiírására.

2016-hoz köthető a „Horizont 2020” keretprogram egyszerűsítésének második hulláma, beleértve az egyösszegű támogatásra vonatkozó kísérleti program előkészítését. A kísérleti program a „Horizont 2020” keretprogram 2018–2020. évi munkaprogramjának részeként a nagy együttműködési projektek egyösszegű támogatását vizsgálja a kilencedik keretprogram számára levonandó tanulságokra való tekintettel.

A 2016. évi végrehajtás tekintetében a másik fő prioritás a „Horizont 2020” keretprogram utolsó – jelen esetben három évre, a 2018–2020 közötti időszakra szóló – munkaprogramjának előkészítésére irányuló stratégiai programozási feladat volt. Ez a jelentős feladat az érdekeltektől, a nyílt konzultációkból és a „Horizont 2020” keretprogramhoz kapcsolódó valamennyi kutatási, innovációs és szakpolitikai területen tevékenykedő szakértői csoportok munkájából származó különféle információk széles körét egyesítette. Ezt számos tanulmány és a program eddigi eredményeinek értékelése támogatta.

Noha a „Horizont 2020” keretprogram munkaprogramjai fedik le a program keretében elérhető finanszírozás nagyobb részét, a munkaprogramokat kiegészítik az Európai Kutatási Tanács, az Euratom kutatási és képzési programja (2014–2018) és a

⁴https://ec.europa.eu/info/european-semester/european-semester-timeline/eu-country-specific-recommendations/2016-european_en

Közös Kutatóközpont külön munkaprogramjai, valamint az Európai Innovációs és Technológiai Intézet (EIT) stratégiai innovációs terve.

2016-ban további támogatást élveztek az európai strukturális és beruházási alapokkal való szinergiák (például a CleanSky 2 és az ECSEL közös vállalkozás) és „A kiválósághoz vezető út” kezdeményezéshez hasonló előkészítő intézkedések. Ennek részeként Carlos Moedas biztos bejelentette a kiválósági pecsét további bővítését a „Horizont 2020” keretprogram keretében. A pályázóknak meg kellett határozniuk uniós tagállamuk vagy régiójuk intelligens szakosodási területeit, és fel kellett térképezniük a területükön az európai strukturális és beruházási alapokért felelős illetékes irányító hatóságokkal való szinergiák lehetőségeit⁵. A kiválósági pecsétet azok a javaslatok kapják, amelyek megfelelnek az értékelési küszöbértékeknek, de a korlátozott költségvetés miatt nem részesülnek támogatásban a kkv-támogató eszközök (és valószínűleg egyéb, egyetlen kedvezményezettre vonatkozó eszközök) keretében. A kiválósági pecsét lehetővé teszi az országok/régiók számára, hogy elismerjék a „Horizont 2020” keretprogram keretében benyújtott ígéretes javaslatoknak megadott minőséget igazoló címkét, és támogassák ezek hozzáférését a különböző finanszírozási forrásokhoz, így például az európai strukturális és beruházási alapokhoz, valamint egyéb nemzeti és regionális beruházási programokhoz. Ezt az intézkedést a régiókat/országokat megcélzó „mobilizációs” kampány egészítette ki, amely arra irányult, hogy az európai strukturális és beruházási alapokkal kapcsolatos operatív programjaik keretében a kkv-knak szóló eszköz szempontjából kedvező finanszírozási programok is megvalósuljanak.

4.1. A legfontosabb nyomonkövetési adatok – a „Horizont 2020” keretprogram első három éve

2016 végére a „Horizont 2020” keretprogram keretében 329 felhívás jelent meg, és 115 235 támogatható pályázat került benyújtásra összesen 182,4 milliárd EUR nagyságú uniós pénzügyi hozzájárulás vonatkozásában. Ebből mindössze 14 549 pályázat kapott támogatást, így az első három évben összesen 12,6 % volt a támogatható pályázatok aránya. 2017. szeptember 1-jéig összesen 13 903 támogatási megállapodás aláírása történt meg 24,8 milliárd EUR nagyságú uniós támogatási költségvetés vonatkozásában. Csak 2016-ban összesen 4594 támogatási megállapodás aláírására került sor 8,3 milliárd EUR összegű uniós pénzügyi hozzájárulás tekintetében⁶.

Az érintett három évben összesen 399 927 támogatható **pályázat** benyújtására került sor. 2016-ban jelentősen nőtt a sikeres pályázatok száma és az ezek vonatkozásában kiutalt pénzügyi hozzájárulások összege (2015-höz képest 23,8 %-kal, illetve 17,1 %-kal). A „Horizont 2020” keretprogram indulása óta az összes pályázat 38,4 %-át egyetemek, 36,1 %-át magánszektorbeli felek és 18,2 %-át kutatószervezetek nyújtották be. Az állami szervek által benyújtott pályázatok aránya volt a legkisebb (3,5 %), de az elfogadott pályázatok aránya itt a legnagyobb.

2016-ban az uniós tagállamonként aláírt támogatási megállapodásokban való **részvételt** tekintve Németország, majd az Egyesült Királyság és Spanyolország írta alá a legtöbb megállapodást. 12 uniós tagállam részvétele nőtt, leginkább Svédországé és Spanyolországé.

⁵ http://ec.europa.eu/regional_policy/indexes/in_your_country_en.cfm

⁶ Ezek az adatok a 2016. december 31-én lezárult felhívásokkal kapcsolatos adatokat foglalják magukban, így nem tartalmazzák a 2016-ban kiírt, de 2017-ben lezárult felhívásokkal kapcsolatos adatokat, amelyek a „Horizont 2020” keretprogram következő éves nyomonkövetési jelentésében fognak szerepelni.

A „Horizont 2020” keretprogram első három évében a támogatás összesen 92,8 %-át a tagállamok kapták. A támogatás fennmaradó részét a társult⁷ és a harmadik országok kapták.

A harmadik országok az aláírt támogatási megállapodások 1,94 %-ában voltak érdekeltek a három év alatt, és a kedvezményezettek 94 különböző országból származtak. A harmadik országok között az öt legaktívabb ország (Egyesült Államok, Kína, Dél-Afrika, Kanada és Brazília) részvételi aránya összesen 40 % volt.

Továbbra is az egyetemek részesülnek a legnagyobb támogatásban, míg a részvételt tekintve a magánszektor csaknem megelőzi az egyetemeket.

A program kezdetétől a tárgyév végéig a pályázati felhívásokban 32,8 % volt a magánszektor részvételi aránya. A második és a harmadik pillérben – kivéve a „Kockázatfinanszírozáshoz jutást” – az aláírt támogatási megállapodások összes kedvezményezettjének 63,9 %-a érkezett a magánszektorból.

Az állami szervek és egyéb szervek részvételi aránya és pénzügyi támogatása is nőtt.

A három év során közel 35 000 pályázat érkezett a **kkv-támogató eszközök** vonatkozásában, s ez a szám évről évre nőtt (2014-ben 9 061, 2015-ben 12 713, míg 2016-ban 13 186 pályázat benyújtására került sor). A kkv-támogató eszközök tekintetében a pályázatok átlagos sikerességi aránya az első három évben 7,5 % volt (ez az arány 2014-ben 9,1 %, 2015-ben 6,4 %, majd 2016-ban 7,4 % volt), ami alacsonyabb a „Horizont 2020” keretprogram összes pályázatára vonatkozó 14,8 %-os átlagnál. 2016-ban a kkv-k a „Vezető szerep az alap- és az ipari technológiák területén” és a „Társadalmi kihívások” közös költségvetésének 23,6 %-át (1,17 milliárd EUR) kapták, meghaladva ezzel a 20 %-os költségvetési célkitűzést.

A „Horizont 2020” keretprogram résztvevőinek körülbelül 54 %-a **új pályázó**, a többi résztvevő már a hetedik keretprogramban is részt vett. A „Horizont 2020” keretprogram első három évében az új pályázók 73 %-a a magánszektorból érkezett, ami jelzi, milyen vonzónak találják a magánszektorbeli vállalkozások a „Horizont 2020” keretprogramot. Ezek 48,9 %-a kis- és közép vállalkozás volt.

Az érintett három év alatt a támogatási megállapodások átlagosan 90,5 %-a került aláírásra a jogilag előírt nyolc hónapon belül (ebbe nem tartozik bele az EKT), mivel ez a szám 90,9 %-ról (2015) 93,7 %-ra (2016) nőtt. A „Horizont 2020” keretprogram első három évében a **támogatások odaítélésének átfutási ideje** átlagosan 192,5 nap volt (2014-ben ez 208,4 nap volt, majd 2015-ben 189,7-re, illetve 2016-ban 180,9-re csökkent).

2016-ban emellett folytatódott a **„Gyorsított innováció”** kísérleti kezdeményezés, melynek célja, hogy az innovációt az innovatív ötletek piacra juttatásához szükséges idő lecsökkentésével mozdítsa elő. 2016-ban a beérkezett 1096 pályázat közül 48 kapott több mint 100,9 millió EUR nagyságú támogatást, és a projektek résztvevőinek 51,7 %-a kis- és közép vállalkozás volt.

Ez idő alatt a támogatható pályázatok **elbírálását végző szakértők** 107 különböző országból érkeztek⁸. Az elbírálását végző szakértők többsége valamely egyetemmel vagy kutatószervezettel állt kapcsolatban (összesen 68 %-uk), 17 %-uk pedig a magánszektorból érkezett. Az állami és egyéb szervek körülbelül 15 %-ban szerepeltek az elbírálását végző

⁷ A „Horizont 2020” keretprogram társult országai a következők: Albánia, Örményország, Bosznia-Hercegovina, Feröer-szigetek, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, Grúzia, Izland, Izrael, Moldovai Köztársaság, Montenegró, Norvégia, Szerbia, Svájc, Tunézia, Törökország és Ukrajna.

⁸ Értékelés az elérhető adatok alapján.

szakértők között. 71 %-uk az EU-15-ből, 16 %-uk az EU-13-ből, 6 %-uk harmadik országokból és 6 %-uk társult országokból érkezett.

2016-ban a pályázati felhívások interdiszciplinaritásának megerősítésére hivatott fokozott erőfeszítésekre került sor, különös figyelmet fordítva a **társadalom- és bölcsészettudományi** kutatásokra. 2016-ban 183 téma rendelkezett társadalom- és bölcsészettudományi vonatkozással. Ezenkívül több társadalom- és bölcsészettudományi szakértő is részt vett az érintett értékelő bizottságokban, a szakértők és a moderátorok pedig célzott útmutatókat kaptak. A társadalom- és bölcsészettudományok emellett fontos szerepet játszottak a 6. társadalmi kihívás (Európa a változó világban – inkluzív, innovatív és reflektív társadalmak) terén, melyben a társadalom- és bölcsészettudományi vonatkozású témák aránya elérte a 94 %-ot.

Folytatódott a munka a **nemek közötti egyenlőséggel** kapcsolatos kérdéseknek a „Horizont 2020” keretprogramba való megfelelőbb integrálása érdekében, és a 2016–2017. évi munkaprogramban ismét javult a nemi szempontok láthatósága. A nemek közötti egyenlőségnek ma már külön oldala van a „Horizont 2020” keretprogram weboldalán⁹, és komolyabb erőfeszítésekre került sor a nemi vonatkozású kérdések figyelembevétele érdekében. Emellett a „Horizont 2020” keretprogram értékelő bizottságaiban részt vevő női szakértőkkel aláírt szerződések aránya 41 % volt, ami növekedés az előző évi 37 %-hoz képest.

Az **éghajlatváltozás elleni küzdelemmel és a fenntartható fejlődéssel** kapcsolatos kiadások nyomon követése a teljes „Horizont 2020” keretprogramot illetően folyamatos. A „Horizont 2020” keretprogramról szóló rendelet szerint az éghajlatváltozás elleni küzdelem kiadási célkitűzése 35 %, a fenntartható fejlődése pedig 60 %. A 2016. évi adatok arról tanúskodnak, hogy a fenntartható fejlődésre vonatkozó célkitűzés megvalósítása jó irányba halad, de az éghajlat-politikai célkitűzést még nem sikerült elérni. A „Horizont 2020” keretprogram kiadásaira vonatkozó 2016. évi adatok (összesen 8,3 milliárd EUR nagyságú összegről van szó) azt mutatják, hogy 28 %-ot fordítottak az éghajlatváltozás elleni küzdelemre, 65 %-ot pedig a fenntartható fejlődésre. Ennek ellenére az előző évekhez képest mindkét hozzájárulás összege nőtt. Az egész Bizottság részéről további erőfeszítésekre van szükség ahhoz, hogy a „Horizont 2020” keretprogram keretében megvalósuljon az éghajlatváltozás elleni küzdelem hatékonyabbá tételére vonatkozó célkitűzés. A „Horizont 2020” keretprogram végrehajtásáért felelős főigazgatóságokon belül további támogatásban fog részesülni az éghajlatváltozás elleni küzdelem hatékonyságának folyamatos növelése.

Az **Euratom program** tovább támogatta a nukleáris biztonságot és az energetikai fejlesztéseket. Az atommaghasadással kapcsolatos kutatásban az 1200 kutató részvételével zajló 48 projekt az alábbi három főbb területtel foglalkozott: nukleáris biztonság, hulladékgazdálkodás és sugárvédelem. A fúziós energiával kapcsolatos kutatás terén 2016 végére a programnak a 2014–2018 közötti időszak vonatkozásában meghatározott kutatási mérföldkövek 47 %-át sikerült elérnie, és kulcsfontosságú információkat és adatokat szállít az ITER, egy Franciaországban építés alatt álló, úttörő globális kutatási létesítmény jövőbeli működéséhez.

A **szélesebb körű részvétel** tekintetében a szakpolitika-támogató eszköz és a kiválósági pecsét mellett 2016-ban 10 projekt került kiválasztásra a „Csoporttevékenységek” eszköz

⁹ <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/promoting-gender-equality-research-and-innovation>

második szakaszában annak érdekében, hogy a kutatási kiválóság szempontjából rosszabb besorolású országokban javuljon a kutatási teljesítmény és növekedjenek a beruházások. A projektek 10–14 millió EUR nagyságú támogatásban részesültek, ami összesen közel 140 millió EUR nagyságú támogatást jelent. 2016-ban sor került a „Csoporttevékenységek” első szakaszára vonatkozó pályázati felhívás kiírására közel 14 millió EUR nagyságú uniós pénzügyi támogatás tekintetében, és 30 projekt részesült támogatásban. Ezenkívül folytatódott a COST (Európai együttműködés a tudomány és a technológia területén) támogatása is.

A „Horizont 2020” keretprogramban való **nemzetközi részvétel** 2016-ban nőtt a program kezdetéhez képest, de továbbra is jóval elmarad a hetedik keretprogramban való részvételtől. Korrekciós intézkedésekre került sor a „Horizont 2020” keretprogram nemzetközi dimenziójának fejlesztése érdekében. Különösen a 2016–2017. évi munkaprogramban szereplő, a nemzetközi együttműködés szempontjából kifejezetten lényeges témák száma nőtt a 2014–2015. évi munkaprogramhoz képest. Ezenfelül a Bizottság további támogatást és segítséget nyújtott az iparosodott országoknak és a feltörekvő gazdaságoknak olyan mechanizmusok kidolgozásához, amelyek lehetővé teszik a kutatók részvételének finanszírozását a „Horizont 2020” keretprogram fellépéseiben, és 2016-ban is folytatódtak az erőfeszítések ezek hatályának kiszélesítésére. Különösen a „Horizont 2020 – Nyitva a világ előtt” kampány révén fokozódtak a kommunikációs tevékenységek és kaptak nagyobb szerepet a célzott partnerségi rendezvények. Az Európai Bizottság 2016 októberében elfogadta a kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködés uniós stratégiájának végrehajtásáról szóló eredményjelentést. A tudományos diplomácia egyre fontosabb szerepet kap a kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködés uniós stratégiájában. Például az Európai Unió Északi-sarkvidékre vonatkozó integrált politikájáról szóló, 2016 áprilisában közzétett közös közlemény kihangsúlyozza a kutatás és az innováció kulcsfontosságú szerepét az Északi-sarkvidékre vonatkozó nemzetközi együttműködés kialakításában. Az EU ezenkívül jelentős politikai, pénzügyi és tudományos forrásokat mozgósított a Zika-vírus által érintettek támogatása, valamint a vírus megfékezése, kezelése és végül legyőzése érdekében (30 millió EUR összeget érintő külön pályázati felhívással). Ez magában foglalta a tagállamok és az Európai Bizottság által nyújtott finanszírozást is.

2016-ban Tunézia, Grúzia és Örményország a „Horizont 2020” keretprogram tagjává vált, így 16-ra nőtt a társult országok száma.

5. KÖZÖS KUTATÓKÖZPONT (JRC)

2016-ban a JRC továbbra is tudományos támogatást nyújtott olyan kulcsfontosságú szakpolitikai kezdeményezésekhez, mint a regionális fejlesztés, a digitális egységes piac, az energiaunió, a körforgásos gazdaság, a szabványosítás, a gazdasági és monetáris unió, valamint a migráció.

Navracsics biztos 2016 áprilisában jóváhagyta a JRC új, 2030-ra vonatkozó stratégiáját. A stratégia felkészíti a JRC-t arra, hogy jobban hozzájáruljon a Bizottság jelenlegi és jövőbeli prioritásainak megvalósításához. Többek között a tudásmenedzsmentre és a vezető partnerekkel való együttműködésre összpontosít. A JRC tevékenyen hozzájárult a vállalati adatokkal, információkkal és tudásmenedzsmenttel foglalkozó új bizottsági szakpolitika végrehajtásához. A modellező nyilvántartási és tudásmenedzsment rendszer a JRC szintjén használt eszközből a Bizottság egésze által használt eszközzé lépett elő. 2016 októberében az európai szemeszter 27 országának csapata által használt „Connected” platform használatával együttműködésen alapuló online tér jött létre a fokozott együttműködés érdekében. Emellett új tudásközpontok (a migrációs és demográfiai, valamint a területi

szakpolitikák vonatkozásában) és kompetenciaközpontok (az összetett mutatók és eredménytáblák, illetve a mikrogazdasági értékelés tekintetében) jöttek létre. A szakértők, a kompetenciák, az eszközök, a készségek, az adatok és a tudás összefogásával, illetve a Bizottságon belül a főigazgatóságokkal folytatott együttműködéssel ezek a központok a politikai szükségletek hatékonyabb kielégítésével személyre tudják szabni a megbízható tudományos tanácsokat és a tudás közvetítését.

A tudás, a kompetenciák és a létesítmények több mint 1000, a világ különböző részeiről származó partnerrel való megosztásával a JRC gondoskodik a magas szintű szakértelemről, és a legjobb tudományos eredményeket biztosítja a szakpolitikai döntésekhez. A JRC 2016-ban megállapodásokat kötött olyan stratégiai szervezetekkel, mint a Közép-Európai Egyetem, az EIT, az ukrán Nemzeti Tudományos Akadémia, az amerikai energiaügyi minisztérium és az amerikai geológiai kutatóintézet. A JRC emellett szorosabbra fűzte kapcsolatait az afrikai országokkal, különösen egy kutatási eredményeken alapuló szakpolitikai döntéshozatalhoz kapcsolódó kihívások leküzdésére szolgáló kapacitásépítési esemény révén. A JRC társszervezésében megvalósult egyéb sikeres események közé tartozik „A tudomány és a régiók találkozása” és „A tudomány és a parlamentek találkozása” esemény, a Duna régióra vonatkozó uniós stratégia ötödik éves fóruma, valamint a nyugat-balkáni országoknak a technológiatranszfer terén nyújtott támogatás.

6. AZ INFORMÁCIÓK TERJESZTÉSE, HASZNOSÍTÁSA ÉS KOMMUNIKÁLÁSA

A Bizottság a szóban forgó tevékenységeket egyedi pályázati felhívások, koordinációs és támogatási cselekvések, valamint közbeszerzés útján valósítja meg annak érdekében, hogy célzott támogatást nyújthasson a projektek és konzorciumok számára az eredmények optimális hasznosításához és terjesztéséhez, 2016-ban körülbelül 6,6 millió EUR nagyságú költségvetéssel. A „Common Exploitation Booster” nevű keretszerződés (1,6 millió EUR) keretében 239 projekt kap támogatást, és 2016 végére 40 szolgáltatás nyújtására került sor. A külső érdekelt felek vonatkozásában a CORDIS, az Európai Bizottságnak az EU által finanszírozott kutatási projektekkel és eredményekkel kapcsolatos információk terjesztésére szolgáló elsődleges nyilvános adattára és portálja 5 millió EUR nagyságú támogatásban részesült. A CORDIS új kezdeményezésekkel bővült és fejlődött. A meghatározott közönségeknek szóló, hasznosítható kutatási eredmények elérhetők az „Eredménycsomagokon” keresztül, és egy új, hatékonyabb „Eredmények röviden” szolgáltatás mutatja be a projektek eredményeit és hatását a széleskörű nyilvánosságnak. Ez arra irányuló kitartó erőfeszítésekkel egészült ki, hogy a „Horizont 2020” keretprogramra összpontosítva bemutassák az uniós támogatásból megvalósuló kutatás és innováció sikereit. Új kommunikációs fellépés indult, hogy felhívja a figyelmet a kutatás és innováció töretlen uniós támogatásának hosszabb távú hatásaira a kulcsfontosságú területeken.

A „Horizont 2020” keretprogram nyílt hozzáférési politikájának megfelelően a kedvezményezettek kötelesek gondoskodni arról, hogy a „Horizont 2020” keretprogram finanszírozása nyomán létrejött, szakértők által lektorált tudományos publikációkat adatbázisokban helyezték el, és nyílt hozzáférést biztosítsanak hozzájuk, azaz a publikációk a felhasználók számára az interneten ingyenesen elérhetők legyenek. Az aláírt támogatási megállapodások alapján 2016 végéig a fontosabb területek projektjeinek kb. 68 %-a vett részt a kísérleti programban. Bár ez a kísérleti program a „Horizont 2020” keretprogramnak csak egyes kiválasztott területeire vonatkozik, előrelépés volt tapasztalható a kutatási publikációkhoz és adatokhoz való nyílt hozzáférés megerősítése terén; e folyamat célja, hogy 2017-től kezdve az adatokhoz való nyílt hozzáférés a munkaprogramok általános szabályává váljon.

A jogalkotás minőségének javítására irányuló csomagnak megfelelően nőtt a stratégiai programozás és a szakpolitikai ciklus során történő nyomon követés és értékelés szerepe.

7. KILÁTÁSOK

A „Horizont 2020” keretprogram közelgő félideje, beleértve az időközi értékelést, valamint a keretprogram utódjának megalapozására irányuló korai erőfeszítések is befolyásolták a kilátásokat.

A „Horizont 2020” keretprogram és az Euratom program időközi értékelése 2017-ben befejeződött¹⁰. Az eredmények megjelennek a 2018–2020. évi munkaprogramra vonatkozó fejlesztésekben, például a sikeres pályázatok arányának növelésére való odafigyelésben.

2016 szeptemberében Pascal Lamy elnökletével létrejött egy magas szintű munkacsoport, hogy kidolgozza az Európai Unió jövőbeli kutatási és innovációs elképzeléseit, illetve stratégiai ajánlásokat tegyen az uniós kutatási és innovációs programok jövőbeli hatásainak maximalizálása érdekében. A magas szintű munkacsoport 2017 júliusában nyújtotta be zárójelentését¹¹. A magas szintű munkacsoport jelentése, valamint a „Horizont 2020” keretprogram időközi értékelése révén nyert tapasztalatok, a folyamatos előrejelzés, illetve a kutatás és innováció közforrásokból való támogatása mögött húzódó gazdasági észszerűség és annak hatása megnyitja az utat a keretprogram utódjának, amelyre a Bizottság 2018-ban tesz javaslatot.

¹⁰ http://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=h2020evaluation

¹¹ http://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=hlg